

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Priellovej a členiek senátu JUDr. Viery Pepelovej a JUDr. Gabriely Mederovej, v právnej veci žalobcu: Š., L., B., IČO: X., zastúpeného JUDr. Ľ. J. B., advokátom, D., Ž., proti žalovanej: M. S., nar. X., H., L., zastúpenej F. & P., s.r.o., M., L., IČO: X., o zaplatenie 17 287,66 eur, vo veci vedenej na Okresnom súde v Liptovskom Mikuláši sp. zn. 9 Cb/153/2006 na dovolanie žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 13Cob/105/2008-222 zo dňa 4. februára 2009 v znení opravného uznesenia č. k. 13Cob/105/2008-228 zo dňa 19. februára 2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovanej **z a m i e t a**.
Žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Liptovský Mikuláš rozsudkom č. k. 9Cb/153/2006-167 zo dňa 18.11.2007 žalobu zamietol a žalovanej priznal právo na náhradu trov konania v sume 84 210 Sk.

Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že žalobca sa žalobou domáhal zaplatenia istiny 320 259,67 Sk, úroku z úveru vo výške 153 202,33 Sk a zmluvnej pokuty 10% zo súčtu nesplatennej istiny a úroku z poskytnutého úveru, t. j. 47 346,20 Sk. Žalobu odôvodnil tým, že

žalovaná podala dňa 15.01.2001 spolu s nebohým manželom Ing. P. S. prostredníctvom Okresného úradu v Liptovskom Mikuláši žiadosť o poskytnutie podpory vo forme úveru na účel rekonštrukcie a prístavby rodinného domu. Dňa 26.02.2001 bola so žalovanou uzavretá zmluva č. X./X./2001 o poskytnutí úveru vo výške 350 000 Sk pri úrokovej sadzbe 4,4% p. a. a dobou splatnosti 20 rokov. Podľa článku IV. mala žalovaná povinnosť splácať dlh pravidelnými mesačnými splátkami vždy k 15. dňu v mesiaci. Žalovaná úver riadne a včas nesplácala a nezaplatila viac ako 6 splátok, o čom ju žalobca upovedomil upomienkou. Žalovaná dlžné splátky poskytnutého úveru nezaplatila a k 31.01.2006 bola v omeškaní s 22 splátkami v celkovej výške 49 810 Sk. Tým porušila zmluvné podmienky – článok VIII. 8.4. zmluvy, čím sa stal celý dlh splatný.

Z vykonaného dokazovania vyplýva, že žalobca zisťoval len údaje o vzniku, respektíve trvaní manželstva a nie trvanie bezpodielového spoluvlastníctva, ktoré bolo v čase uzatvárania zmluvy zrušené súdom, a teda nebol potrebný súhlas druhého z manželov s uzavretím zmluvy. Ďalej nebolo preukázané ani to, že by žalovaná a jej manžel boli spoludlžníci a vznikol im spoločný záväzok. Z toho súd prvého stupňa vyvodil, že zmluvnou stranou boli len žalobca a žalovaná. Uvedenie manžela v zmluve a jeho súhlas s uzavretím zmluvy nebol potrebný, pretože bezpodielové spoluvlastníctvo manželov bolo už v čase uzatvárania zmluvy zrušené.

Tiež bolo preukázané, že žalovaná prostriedky z pridelenej podpory nečerpala, a pritom podľa článku III. 3.7. sa žiadateľ stáva dlžníkom, momentom čerpania z pridelenej podpory.

Prostriedky z pridelenej podpory čerpal manžel žalovanej, ktorý využil, že bol zapísaný ako konateľ obchodnej spoločnosti K., s.r.o., P., IČO: X. a mal dispozičné právo k účtu tejto obchodnej spoločnosti. Bez vedomia žalovanej vystavil faktúry, kde ju uviedol ako odberateľku za tovar, ktorý jej nikdy nebol dodaný a nebol ani použitý na účel podľa zmluvy. Keďže banka považovala manžela žalovanej (klientky) tiež za dlžníka zo zmluvy, previedla z účtu Š. na účet obchodnej spoločnosti K. s.r.o. celkom 350 000 Sk. Žalovanej teda nevznikla povinnosť plniť žalobcovi, pretože ona nečerpala prostriedky z pridelenej podpory. V rozpore so zákonom konal Ing. P. S., manžel žalovanej, ale trestná vec, ktorej predmetom bolo jeho konanie musela byť odložená z dôvodu jeho úmrtia a trestné stíhanie sa stalo neprípustné.

Z uvedených dôvodov súd prvého stupňa žalobu zamietol. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1, § 149 ods. 1 a § 151 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len O. s. p.).

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Žiline, ako odvolací súd, rozsudkom č. k. 13Cob/105/2008-222 zo 04.02.2009 v znení opravného uznesenia č. k. 13Cob/105/2008-228 z 19.02.2009 rozsudok prvostupňového súdu zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 17 287,66 eur (pôvodne 520 808 Sk). Žalobcovi náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania nepriznal.

Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že pri hodnotení listinných dôkazov odvolací súd dospel k odlišnému skutkovému a právnomu hodnoteniu. Podľa odvolacieho súdu z doložených žiadostí (č. l. X., X., X.), zo zmluvy (č. l. X.), z označenia zmluvných strán na prvej strane zmluvy nepochybne vyplývalo, že žiadateľom bola nielen žalovaná, ale aj jej manžel. Odvolací súd, vychádzajúc a contrario z úpravy v § 11 ods. 3,4, zákona č. 124/1996 Z. z. vyvodil, že v danom prípade nestačilo, aby žiadosť bola podpísaná len žalovanou ako jedným z manželov, keďže takýto prípad účelu poskytovania podpory sa v uvedených ustanoveniach nenachádzal. Preto bolo potrebné, aby žiadosť bola podaná oboma manželmi, a teda na strane žiadateľov okrem žalovanej, bol i jej manžel Ing. P. S.. Ak by bol v zmluve označovaný len v pozícii manžela žiadateľky, potom nebolo potrebné, aby zmluvu podpisoval. Zmluva však bola podpísaná aj Ing. P. S.. Odvolací súd mal teda za preukázané tvrdenia žalobcu, že zmluvnou stranou jeho ako veriteľa v rámci uzavretej zmluvy a ňou založeného záväzkového vzťahu, boli žiadatelia, a to tak žalovaná, ako aj jej vtedajší manžel Ing. P. S.

Odvolací súd sa odchyľil od prvostupňového súdu aj v rovine aplikácie hmotnoprávneho predpisu na posúdenie zmluvy v tom smere, že ak v zmysle § 8 ods. 1 písm. a/ zákona č. 124/1996 Z. z. sa ako druh podpory rozvoja bývania uvádza úver, potom bolo potrebné aplikovať osobitnú výlučnú úpravu úveru v § 497 a nasl. Obchodného zákonníka a vychádzať tiež z ustanovenia § 261 ods. 3 písm. b/ Obchodného zákonníka v znení platnom ku dňu 26.02.2001. Nebolo správne vychádzať len z toho, že Š. poskytol podporu, keďže táto podpora mala v zmysle § 8 ods. 1 zákona č. 124/1996 Z. z. tri základné druhy a jedným z týchto druhov bol práve úver, čo bolo zásadné pre aplikovanie Obchodného zákonníka.

V rovine naplnenia zmluvy zo strany žalobcu mal odvolací súd odchyľne od prvostupňového súdu za preukázané, že došlo k poskytnutiu dojednaného úveru v sume 350 000 Sk v prospech žiadateľa, ktorým bola žalovaná aj jej manžel. Čerpaním z pridelenej podpory sa zo žiadateľa stal dlžník. Dlžníkom sa následkom konania Ing. P. S. stal nielen on, ale aj jeho manželka (žalovaná). Odvolací súd poukázal aj na to, že žalovaná umožnila, aby v dobe, keď už bolo medzi manželmi zrušené bezpodielové spoluvlastníctvo manželov, bol účastníkom predmetnej úverovej zmluvy aj jej manžel.

Odvolací súd z dokazovania vyhodnocoval opodstatnenosť žalovanej výšky uplatnenej pohľadávky, ktorá pozostávala z nesplatenej istiny úveru 320 359,67 Sk, ušlého úroku 153 202,33 Sk a zmluvne dohodnutej sankcie 10% zo súčtu nesplatenej istiny a dojednaného úroku, t. z. 47 356,20 Sk, spolu vo výške 520 808 Sk, t. z. 17 287,66 eur. S poukazom na ustanovenia § 497, § 502 ods. 1 prvá veta, cez ust. § 1 ods. 2 Obchodného zákonníka v § 544 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka dospel odvolací súd k záveru, že bolo opodstatnené zmeneným rozhodnutím odvolacieho súdu žalobe vyhovieť v plnom rozsahu.

Vzhľadom na zmeňujúce rozhodnutie vo veci samej, rozhodol odvolací súd s poukazom na § 224 ods. 2 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 1, § 151 ods. 1 O. s. p. o náhrade trov tak prvostupňového, ako aj odvolacieho konania.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie v zákonom stanovenej lehote podľa ustanovenia § 240 ods. 1 O. s. p., s poukazom na ustanovenie § 238 ods. 1 O. s. p.

Žalovaná dovolaním napadla rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 1 písm. c/ O. s. p.).

Podľa názoru dovolateľky sa odvolací súd nevysporiadal s otázkou, či zo zmluvy, zákona alebo z iných právnych skutočností len žalovanej vznikol samostatný záväzok (vzhľadom na neexistenciu BSM), alebo vznikol každému samostatný záväzok, alebo ide o solidárny záväzok obidvoch manželov. Z uzavretej zmluvy nevyplýva akákoľvek solidárna zodpovednosť žalovanej a jej manžela za prevzaté záväzky, a teda žalovaná nemôže zodpovedať za akékoľvek plnenie poskytnuté jej manželovi (v rozpore so zmluvou). Žalovanej mohol objektívne zo zmluvy vzniknúť len samostatný záväzok. Žalobca však žalovanej žiadne plnenie neposkytol a nie je oprávnený domáhať sa vrátenia akéhokoľvek plnenia.

Ďalej uviedla, že bolo preukázané, že žalovaná žiadne plnenie od žalobcu neprevzala, a preto sa nemohla stať dlžníčkou a nemohla ani solidárne zodpovedať so svojim manželom (vzhľadom na zrušené bezpodielové spoluvlastníctvo manželov), za ktorého dlhy nezodpovedá ani ako jeho dedička (nenadobudla dedením žiadne aktíva). Ak by malo ísť v prípade nároku žalobcu o nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia zo zrušenej zmluvy po jeho odstúpení od spornej zmluvy, žalovaná preukázateľne žiadne plnenie od žalobcu neobdržala, žiadne nepoužila, preto nejestvuje také plnenie, ktoré by mala povinnosť vrátiť.

Odvolací súd sa ďalej nevysporiadal so skutočnosťou zrušeného BSM žalovanej a jej manžela v čase uzavretia zmluvy, resp. naopak bez právneho zdôvodnenia pripisuje nedostatok upozornenia o zrušení bezpodielového spoluvlastníctva manželov na ťarchu

žalovanej (po prvýkrát uzatvárajúcej takúto zmluvu). Pritom výslovne účasť manžela žalovanej ako žiadateľky o podporu, ako podmienky poskytnutia podpory, vyžadoval žalobca. Sama žalovaná nemala žiadny dôvod, aby vstupovala do spoločného záväzkového vzťahu so svojim manželom v čase, keď už na jej návrh bolo zrušené bezpodielové spoluvlastníctvo manželov. Vzhľadom na neexistenciu bezpodielového spoluvlastníctva žalovanej a jej manžela nejestvoval právny dôvod na vznik ich pasívnej solidarity voči žalobcovi.

K priznaniu nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty žalobcovi proti žalovanej žalovaná uviedla, že to by bolo poskytnutím súdnej ochrany takému výkonu práva, ktoré odporuje dobrým mravom.

Žalovaná v dovolaní ďalej uviedla, že odvolací súd nedostatočne a nesprávne posúdil povahu uplatneného nároku žalobcu. V prípade platného odstúpenia od zmluvy nastupuje zo zákona povinnosť vrátenia si vzájomných plnení a keďže žalovanej ako dlžníčke z právneho vzťahu so žalobcom zo spornej zmluvy nebolo poskytnuté žiadne plnenie, preto žiadne prostriedky zo Š. ani nemohla použiť a nepoužila na účel dojednaný v spornej zmluve, nie je preto na jej strane daný právny základ vzniku povinnosti vrátiť žalobcovi plnenie, ktoré nedostala.

Žalovaná požiadala súd o svoje úplné oslobodenie od súdnych poplatkov za podmienok ustanovených v § 138 ods. 1 O. s. p., aby jej tak nebolo v dôsledku nepriaznivej osobnej sociálnej situácie upreté plné uplatnenie ústavného práva na súdnu ochranu.

Žalovaná navrhla, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

K dovolaniu žalovanej sa vyjadril žalobca, ktorý uviedol, že odvolací súd správne posúdil problematiku zmluvných strán úverovej zmluvy. Odvolací súd podľa žalobcu správne posúdil pojem žiadateľ, keď tak označil žalovanú spolu s jej manželom. Čerpaním úveru sa z oboch spolužiadateľov stali spoludlžníci. Odvolací súd tiež správne posúdil problematiku aplikácie Obchodného zákonníka a správne priznal žalobcovi aj zmluvne dohodnutú sankciu. Žalobca poukázal na ustanovenie § 302 Obchodného zákonníka, podľa ktorého odstúpenie od úverovej zmluvy sa nedotýka nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty.

Na základe uvedeného navrhol, aby dovolací súd dovolanie zamietol v celom rozsahu ako bezdôvodné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie bolo podané v lehote oprávnenou osobou, obsahuje náležitosti stanovené § 241 O. s. p. a smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom

(§ 238 ods. 1 O. s. p.), prejednal dovolanie smerujúce proti rozsudku odvolacieho súdu bez nariadenia pojednávania podľa § 243a ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej nie je dôvodné.

Odvolací súd pri zmene napadnutého rozhodnutia súdu prvého stupňa podľa § 220 O. s. p. postupoval v súlade s ustanovením § 213 ods.2, 3, O. s. p., vykonal opakované dokazovanie listinných dôkazov a vyvodil správne skutkové a právne závery, že je daná zodpovednosť žalovanej za splnenie záväzku v zmysle zmluvy o úvere č. X./X./2001. Sporové strany na základe výzvy súdu, nevzniesli námietky k aplikácii aj ustanovení Obchodného zákonníka na daný prípad. Sporná ostala len otázka posúdenia postavenia zmluvných strán na strane dlžníka, čo je predmetom dovolacieho konania.

Žalobca na strane veriteľa a M. S. a jej vtedajší manžel Ing. P. S. na strane žiadateľov uzavreli zmluvu o poskytovaní podpory vo forme úveru podľa zák. č. 124/1996 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania a súvisiacich predpisov (č. l. X.). Podľa § 11 ods. 1 cit. zákona žiadateľ je povinný predložiť písomnú žiadosť F. prostredníctvom okresného úradu príslušného podľa miesta nehnuteľnosti –stavby. V spornom prípade žiadosť o podporu na rekonštrukciu rodinného domu a prístavby predložili obidvaja manželia ako žiadatelia, kde samostatne uviedli osobné identifikačné údaje, účel podpory, ako aj preukázanie schopnosti platenia splátok a úrokov z požadovaného úveru (výšku mesačného príjmu) napriek tomu, že v čase žiadosti a uzavretia zmluvy bezpodielové spoluvlastníctvo manželov bolo súdom zrušené, čo žalovaná nespochybňuje, a preto medzi manželmi sa jednalo o podielové spoluvlastníctvo t.j. každý z manželov vo vzťahu k tretím osobám je samostatne oprávnený a povinný, a preto súhlas druhého manžela nebol potrebný k platnému uzavretiu právneho úkonu - zmluvy poskytnutí podpory vo forme úveru ako to nesprávne interpretuje dovolateľ.

V spornom prípade je potrebné vychádzať z obsahu žiadosti a predmetnej zmluvy. Nepochybne v zmysle § 11 ods. 1 zák. č. 124/1996 Z. z. manžel žalovanej bol v postavení žiadateľa o poskytnutie podpory na rekonštrukciu rodinného domu a takto bol aj označený v záhlaví zmluvy o úvere a svojím podpisom (overený notárom) prejavil vôľu smerujúcu k vzniku právneho úkonu a zároveň niest' právne následky vyvolané týmto úkonom a vrátiť poskytnutý úver v zmysle dohodnutých zmluvných podmienok. V žiadnom prípade sa nejednalo len o jeho súhlas bez právnej zodpovednosti, čo vyplynulo aj z jeho správania voči veriteľovi pri čerpaní podpory. To znamená, že žalovaná ako aj manžel sa stali účastníkmi zmluvného vzťahu ako dlžníci vo vzťahu k veriteľovi.

Keď je na strane dlžníka viac osôb, jedná sa o záväzok spoločný. Účastníci zmluvného vzťahu si spravidla vyslovia v dohode, že sa jedná o solidárny záväzok. Zákon však

nevyžaduje na založenie solidarity striktné vyslovenie, že sa jedná o solidárny záväzok. Nie je však vylúčená ani taká úprava zmluvného plnenia medzi viacerými dlžníkmi, z ktorej možno vyvodit' existenciu solidárneho záväzku (pasívna solidarita). Znamená to, že veriteľ je oprávnený požadovať plnenie od ktoréhokoľvek z nich. Ak dlh splní jeden dlžník, povinnosť ostatných zanikne (§ 511 ods. 1 OZ).

Z vykonaného dokazovania obidvomi súdmi vyplýva, že k čerpaniu úveru (podpory v zmysle § 8 ods.1 z. č. 124/1996) došlo na základe predloženia potrebných dokladov (faktúr) Ing. S., ktorý konal ako účastník zmluvy a veriteľ v zmysle dohodnutých podmienok poskytol čerpanie finančných prostriedkov žiadateľovi úveru, a preto podľa článku III. bod 3.2.a 3.7. zmluvy sa dlžníčkou súčasne stala aj žalovaná. Tvrdenie žalovanej, že nemala vedomosť o konaní manžela resp., že konal protiprávne pri vystavovaní dokladov na poskytnutie podpory je irelevantné vo vzťahu k platnosti právneho úkonu a povinnosti splniť záväzok. Žalovaná potvrdila, že v zmysle zmluvy č. X./X./2001 boli jej peňažné prostriedky v sume 350 000 Sk poukázané na jej súkromný účet (viď. č. 1. X.), pritom ako účastník zmluvného vzťahu mala však vedomosť o spôsobe čerpania podpory (čl. III zmluvy), ktorý neumožňoval dlžníkovi pri čerpaní podpory finančné prostriedky poukázať na svoj bankový účet. Svojím pasívnym postojom umožnila druhému dlžníkovi použiť peňažné prostriedky v rozpore s dohodnutými zmluvnými podmienkami, čo nemôže byť na ťarchu veriteľa, ktorý postupoval v súlade so zmluvou o úvere.

Nesporne bolo preukázané, že dlžníci si svoj spoločný záväzok splatiť úver v zmysle článku IV zmluvy nespĺnili, a preto žalobcovi ako veriteľovi vzniklo právo požadovať plnenie a dohodnuté sankcie od ktoréhokoľvek z nich podľa čl. VIII zmluvy. Keďže druhý dlžník zomrel, žalobca sa oprávnenne domáhal svojho práva voči žalovanej. Uplatnená výška pohľadávky nebola medzi účastníkmi sporná.

Žalovaný napadol dovolaním vecne správny rozsudok odvolacieho súdu a preto Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací jeho dovolanie podľa § 243b ods. 1 O. s. p. zamietol.

O trovách dovolacieho konania rozhodol súd podľa § 142 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 243b ods. 5 O. s. p. a § 224 ods. 1 O. s. p. tak, že ich náhradu žalobcovi nepriznal, pretože si žiadne trovy konania neuplatnil.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 15. decembra 2010

JUDr. Alena Priecelová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: M. Némethová